

I Kalkpetters fotspår

Onsdagen den 22 november besökte Kyrksläotts pensionärer Lojo och dess omnejd.

Första anhalten var Tytyri Upplevelsegruva. Gruvan är över 100 år gammal, och är fortfarande i bruk. Kalkbrytningen pågår 370 m under jorden. Gruvan grundades av Karl Forsström år 1897, då kalkstensfyndigheter gjorts på platsen. Vi besökte den äldsta delen av gruvan, som nu kallas Upplevelsegruvan, 100 m under jord. Vi åkte ner med en supermodern hiss, gjord av Kone. Kones hissfabrik har ett eget ställe här, där de testar sina hissar. Guiden **Susanne Sere** berättade förtjänstfullt om livet i gruvan förr. Vi fick se den lilla, gamla hissen, som såg ut som en tunna, som arbetarna fraktades med till bergets inre. Olika utrymmen utnyttjas nu för turism. Här finns en festlokal som kan hyras för olika fester och tillfällen och ett utrymme som inreds enligt olika helger. Just nu är det en julstuga. Julgubben hann t.o.m. komma på besök och hälsa på oss! Vi besökte också Gruvkungens sal. Där fick vi lyssna till Edvard Griegs I Berga-kungens sal – som guiden kallade I Gruvkungens sal. Ljudet som av tunga steg hördes, och ett färgspel syntes på bergväggarna. Det var mäktigt.

Efter Karl Forsström som inledde verksamheten år 1897, ledde hans son Petter Forsström verksamheten med kalkbrytningen. Hit hörde också Ojamo kalkgruva samt Lojo kalkverk i Syd Lojo eller Virkby. Lojo kalkverk fick namnet Oy Lohja Ab år 1975, senare Nordkalk som driver verksamhet i 10 länder.

Från år 1919 började cement tillverkas på kalkverket. När fabriken var som störst, arbetade där ca 1000 arbetare. Verksamheten är sedan många år nedlagd.

Bergsrådet Petter Forsström kallad ”Kalkpetter”, var en legendarisk ledare för Lojo kalkverk. Han gjorde mycket för att arbetarna skulle trivas. Allt liv i trakten cirklade kring kalkverket. Kalkpetter grundade Hasseludden med simstränder och dansbanor. Byggede personalbostäder och hjälpte de arbetstagare som ville bygga egnahemshus. PÅ 1940-talet byggdes ett klubbhus där verksamheten var stor. Eget sjukhus fanns i Kässä gård. Kalkpetter och hans fru Margit uppskattade marthaverksamheten stort. En marthastuga uppfördes i Virkby. Den används

Hjälmarna på

Den första gruvhissen

Julgubben på besök i gruvan

ännu idag. Vår guide berättade, att Kalkpetter utnämndes till heders martha nummer 2! Hans goda vän, Amos Andersson är hedersmedlem nummer 1, men troligen inte i Virkby.

I Virkby finns Petter Forsströms park. Parken har anlagts av trädgårdsarkitekten Paul Olsson. Bostadshuset där familjen Forsström bott, finns inte längre kvar. Huset blev färdigt 1925 och revs 1977. Arkitekt var Gösta Cavonius. Från fönstren kunde Kalkpetter följa med, att det säkert rykte från skorstenarna på kalkverket.

En äldre persontransportvagn

Vi åt en riklig och god lunch på Eväs-Torppa i Virkby. Stället har varit kalkverkets personalmatsal.

Färden fortsatte till St Lars kyrka i Lojo. Kyrkan är känd för sina fina takmålningar. Målningarna i taket har aldrig målats över, trots att det var meningen. Enligt guiden, var Lojoborna som skulle utföra det, litet lata, så de målade bara en del av väggarna! Kyrkan byggdes i slutet på 1400-talet. Man tror dock, att en äldre kyrka funnits på platsen. Lojo medeltida kyrka, är en rätt så stor kyrka, endast Åbo domkyrka och Nådendals klosterkyrka är större. Kyrkan har något så speciellt som en yttre predikstol. Från vapenhuset ledde en inre trappa upp till den yttre predikstolen. Den syns nu som en svart lucka i vapenhusets vägg.

Lojo fyller 700 år i år, och vi fick smaka på jubileumsbakelsen på café St. Honoré. Det var en mycket god och fräsch skapelse, som innehöll äppel.

Lojo är känt för sina äppelodlingar, så äppel i fyllningen passade utmärkt!

Vi besökte ännu Gårdskulla gård i Sjundeå. Gården har över 300 ha odlad jord och över 1000 ha skog. Gården grundades år 1840 och har varit i samma släkts ägo i fem generationer. Är idag ett ekologiskt jordbruk. Idag ägs och drivs gården av Gustav och Henrik Rehnberg. Vi skulle besöka lantbruksmuséet, som deras far Carl-Erik Rehnberg grundat. Gustav Rehnberg hälsade oss välkomna och visade oss runt i muséet. Han berättade om sin far, en hängiven samlare som åkt land och rike runt, då han fått veta om någon gammal traktor som han eventuellt skulle kunna få med i sin samling! I muséet finns över 100 traktorer, de flesta i körbart skick, några skördetröskor och andra jordbruksmaskiner. Några bilar för söndagsåkning! En mångfald av hushållsprylar och en välfylld bybutik. En otrolig samling. Intressant och nyttigt att bekanta sig med tider som varit.

700-års bakelsen.

Ett varmt tack till chauffören Mikael, reseledaren Sol-Britt och vår guide Susanne Sere.

Text: Siv Wikström

Bilder: Leif Wikström